

Más kérdés az, hogy értékesítéskor papírfánál és rostfánál a faanyag volumenében 10%-os növekmény is képződhet. Ez azonban a hézagtenyező kedvező változásából adódik. Egyetértek dr. Erdős L.-val abban, hogy a gyenge termőhelyű nyárasok növekedési lendülete kilencéves korban alábbhagy és hogy az ekkor gyérített, közepes növőterű állományokat 13 éves kor körül véghasználni kell ha már belenyúltunk, illetve dr. Simon M. alapján eleve véghasználati hálózatba kell ültetni.

Nézetem szerint a fatermési táblákat minden korban, termőhelyen és hálózatban a kitermelt nettó fatömeg alapján kellene összeállítani, hisz ez cáfolhatatlan, s a gazdálkodót is elsősorban ez érdekli.

Összefoglalva:

A dr. Halupa L. és dr. Kiss R. által készített nomogramban szereplő fatömegadatokat a valósághoz képest magasnak ítélem. Ugyanez vonatkozik kisebb mértékben a gyenge termőhelyű nyárasok véghasználati korára is. Magasabb fatermési osztályokban vizsgálatot nem végeztem, ott minden bizonyítással kedvezőbb arányokat tapasztaltam volna. A gyakorlati szakember számára az a feladat, hogy helyi viszonyainak megfelelően tudja adaptálni az egyébként nagyszerűen alkalmazható nomogramot. Végezetül nyilvánvaló, hogy egy alkotás kritikája egyszerűbb dolog, mint annak létrehozása.

Henter Pál

SZÁZÉVES AZ „ERDÉSZETI TALAJTAN“

Bár megkésve, mégis illő tisztelettel kell megemlékeznünk egy jeles évfordulóról, mert szakmánk életében jelentős esemény volt; 1882-ben jelent meg *Fekete Lajos: Erdészeti talajtan* című, 184 oldalas könyve, melyet Selmechánynán a neves Joerges nyomda adott ki. A könyv sikerére mutat, hogy 1891-ben megjelent a teljesen átdolgozott és bővített kiadás 210 oldalon, ugyancsak Joergesnél. Amikor most megemlékezünk e könyv megjelenéséről és méltatjuk érdemeit, vissza kell nyúlnunk egy 17 évvel korábbi eseményre. 1865-ben jelent meg az első magyar talajtan könyv. Írta *Sporzon Pál*, a budai királyi József Műegyetemnél a mezei gazdászattan rendes nyilvános tanára a következő címmel: *Gazdászati talajisme vagyis a termőföld minősége, ereje, nemei s osztályai; rövid bevezetéssel a növényélettanba*. A munka Budán jelent meg *Nagel és Wischán* kiadásában, 251 oldalon. Bár a címlapon az is szerepel, hogy a szerző a mezőgazdák számára írta, az első bevezető sorok olvasásakor már kiderül szerénysége, mert ez a remek könyv sokkal szélesebb használói-olvasói körnek szólt. Maga a szerző is jól látta ezt, hiszen maga írja, hogy a termőföld, a talaj képezi a földművelésnek színhelyét, a termelésnek alapját és fő eszközét, a gazdászati terményeknek bölcsőjét és dajkáját, a magán- és államgazdaságnak kiváló részét, a társadalmi életnek, a közjólétnek és a műveltségnek első feltételét. Ez a sokoldalú tudós — aki egyébként az erdészettant is oktatta és kapcsolatban állt *Divald-* és *Wagner*-ral, illetve mozgalmukkal — kiválóan érzékelt az összefüggéseket és ebben a talaj fentebb megfogalmazott szerepét, természetesen az erdészeknek is írta munkáját. „Minden rendű s állású gazdának” írta; a bérlőnek, tulajdonosnak, gazdatisztnek, mezei, erdei vagy kerti gazdának stb.

Összehasonlítva Sporzon és Fekete könyveit, gyorsan felfedezhető az azonosságok és a különbségek. Az azonosságokat a közös cél adja, nevezetesen, hogy a termőtalajnak helyesebb ismeretéhez kívánnak a szerzők hozzájárulni, „...de kivált szeretett hazánk áldott földjének nagyobb méltánylásához és jobb műveléséhez némileg járulni...”. A különbségek a specializálódási törekvésből adódnak, bár ez a kör érdekes módon indul és zárul. Ennek körvonalázásához Fekete Lajos mindkét kiadású könyvét segítségül hívjuk.

Fekete Lajos első kiadású munkájának címe „Erdészeti talajtan”, a második kiadás már így hangzik: „Talajtan”. A nagy tudósok sajátja, hogy egymástól függetlenül is ugyanarra az eredményre és álláspontra juthatnak, saját felismeréseik és tapasztalataik alapján. Mint említettük, Sporzon Pál is — címeiben legalábbis — mezőgazdák számára írta talajtanát, de tudta, azután ezt is leírta, hogy az erdészek sem nélkülözhetik. Fekete Lajos Sporzon talajtanából kiindulva, egy speciális erdészeti talajtant akart írni, meg is írta, de közben rájött arra, hogy a talajtan elválaszthatatlanul közös ügyet szolgál. A második kiadásban Fekete Lajos ezt egyértelműen meg is fogalmazza. Többek között a következőkkel indítja átdolgozott könyvét: „...Az átdolgozás közben teljesen megérlelődött bennem az a meggyőződés, hogy a talajtan erdészek és mezőgazdák számára lényegesen nem különbözik, s azt a keveset, a mi az erdészt kivállobban érdekli, a mezőgazdának is jó tudni és viszont. Ez a meggyőződés indított arra, hogy a címbe az 'erdészeti' jelzőt elhagyjam, és az átdolgozásnál s bővítésnél a mezőgazda igényeit is figyelembe vegyem, hogy könyvemnek mind ő, mind az erdész egyenlően vehesse hasznát”. Ezután még kifejti, hogy kevés mezőgazdának és erdésznek áll valamely geológiai vagy talajtani térkép rendelkezésére, ezért szükségesnek látta a magyar állam talajtani térképét is a munkához csatolni.

Ilyen körülmények és előzmények után jött létre e nagy erdészprofesszor kiváló munkája, amely az ásvány- és kőzettanra támaszkodva, a fizika és kémia tudományát felhasználva, ezek segítségével magyarázza és érteti meg a talaj keletkezését, a légkörhöz és a növényzethez való viszonyait, szoros kapcsolatát a növényélettel, illetve a végcéllal, a növénytermeléssel.

Száz esztendő elteltével a magyar erdészek tiszteletét szeretnénk kifejezni e néhány sorral a nagy elődök nagy tettei előtt, felhívni ugyanakkor a figyelmet a múlt megbecsülésére, mert *Vadas Jenő* professzorunk szavai ma is intenek: „A történelem lehet egyedül a nemzeti lelkesedésnek és emelkedésnek valódi kútforrása!”.

Dr. Hiller István

A nemesítési eredmények gyakorlatba vételének meggyorsítására egyre nagyobb teret kap a vegetatív szaporítóanyag-előállítás az NSZK-ban is. Évente több mint másfél millió luc dugványt állítanak elő serkentőszerek segítségével, burkolt gyökereken, elektronikus vezérlésű, öntözésre berendezett fóliasátrokban.

A hagyományos dugványozásra nem alkalmas fajokot sejt-, illetve szövetkultúrákkal igyekeznek szaporítani. Einbeckben (Kleinwanzlebener Saat-zucht AG) tavaly üzemi méretű szövettenyészetet sikerült beállítani rezgőnyárból. 2—4 mm-es szövetdarabokból már 1981-ben 50 000 'Astria' triploid nyárfaklónú csemétét sikerült nevelni. Most kísérletek folynak egyéb fajokkal is — juharral, bükkal, tölgyvel, kőrissel, madárcezesznyével, hárszal és duglászfenyővel. Az eljárás forradalmasíthatja a csemetermelést.

(AFZt. 1983. 16. Ref.: Jérôme R.)